

Oponentský posudek na disertační práci

Program: Pedagogika
Obor: Pedagogika
Student: **PhDr. Marie Müllerová**

Název práce: **Kurikulární reforma z pohledu učitelů základních škol v kontextu celoživotního učení**

Oponent: doc. PhDr. Michaela Píšová, M.A., Ph.D.
Pracoviště: Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Pardubice

Předložená disertační práce, jak je patrné již z jejího názvu, je věnována problematice probíhající vnitřní reformy českého školství, konkrétně kurikulární reformě na českých základních školách. Sledováno je období let 2005 - 2008, tedy fáze tvorby školních vzdělávacích programů a dále fáze prvních dvou let jejich implementace. Akcent je přitom kladen na dosud méně sledovaný aspekt této vnitřní reformy, na proměnu školy v učící se organizaci jako nezbytný předpoklad a zároveň integrální součást edukační změny. Diskuse v tomto smyslu reflektuje evropské trendy ve vzdělávání, zejména potřebu začlenění konceptu celoživotního učení do současných vzdělávacích struktur za účelem naplnění potřeb dalšího udržitelného vývoje společnosti. Téma disertační práce lze tedy bezesporu považovat za aktuální a relevantní.

Disertační práce staví na obecně přijímané tezi o učiteli jako klíčovém či tvůrčím aktéru edukační změny. Cílem práce je prozkoumat, jak konkrétní učitelé reflektují procesy spojené s kurikulární reformou a její implementací; na tomto základě pak posoudit první reálné výsledky nastartované reformy zejména v oblasti změny postojů a následně forem práce učitelů. Současně je sledováno a analyzováno naplňování externích i interních předpokladů pro realizaci edukační změny. Takto stanovený cíl disertační práce směřuje především – ale nejen – do oblasti společenské praxe a lze konstatovat, že se autorce podařilo jej dosáhnout a že práce je v tomto směru přínosem.

Práce je tradičně strukturována do dvou základních částí, teoreticko-přehledové (kapitoly 2 a 3) a empirické (kapitola 4). Je vybavena rozsáhlým a relevantním seznamem literatury a pramenů a funkčním aparátem. V příloze je uveden pouze soubor otázek pro vedení polostrukturovaných rozhovorů; přivítala bych alespoň ilustrativní transkript rozhovoru, případně použité pozorovací archy atd. Struktura práce je jasná a přehledná, kladně je třeba hodnotit mimo jiné i zdařilé shrnutí teoretických východisek vlastního výzkumu; jazyková úroveň předložené disertační práce odpovídá přijaté normě akademického psaní.

V první kapitole teoretické části práce je rozpracován koncept celoživotního učení v kontextu dynamického společenského vývoje. Autorka prokazuje dobrou znalost (zejména) dokumentů evropské vzdělávací politiky, v přehledové studii sleduje vývoj

tohoto konceptu od 70. let minulého století. Oceňuji zde prokázanou schopnost přesného vymezení pojmů (snad jen s výjimkou pojmů *reforma vs. transformace*), výbornou orientaci v dané problematice a snahu o postižení vývojových trendů se zdůrazněním potřeby zohlednění kulturních specifik. I přes autoritativnost analyzovaných dokumentů by snad byl možný kritičtější přístup (např. konfrontace s teoretickými modely učení – andragogika); takto vyznívá kapitola poněkud proklamativně. Druhá kapitola se pak v logické návaznosti zabývá důsledky této vzdělávací politiky pro školu jako společenskou instituci; diskutován je model školy jako učící se organizace (ač, jak autorka ostatně sama upozorňuje, je to pouze jeden – byť z mého pohledu žádoucí – z možných futurologických modelů vývoje školy). Úspěšně jsou prezentovány zásadní teoretické modely, a to jak z oblasti managementu lidských zdrojů, tak jejich další rozpracování pro oblast školy včetně externích i interních podmínek nezbytných pro proměnu školy, v neposlední řadě také role učitele v tomto procesu. K diskusi nemám zásadních připomínek, dílčí připomínky se týkají některých konstatování ve výčtu interních předpokladů realizace proměny: např. kritika pedagogických fakult za jejich roli v reformě (s.59) je velmi ostře formulována bez podložení konkrétními daty či zdroji (totéž se pak opakuje i dále v empirickém výzkumu /např. s. 97/ a v závěrech /s. 121/, přičemž jako podklad slouží pouze jediný výrok respondentky /s.101/). Pro potřeby vlastního šetření by snad bylo dobré trochu podrobněji rozpracovat pedeutologickou problematiku.

Cíl provedeného empirického šetření, které je prezentováno ve čtvrté kapitole disertační práce, je jasně formulován (viz výše) a konkretizován ve třech hlavních výzkumných otázkách (s. 80). Zvolený výzkumný design odpovídá stanoveným cílům výzkumu; (uplatněné techniky zahrnují pozorování a hloubkové polostrukturované rozhovory). Samotný výzkum a jeho prezentace však přináší několik otázníků, z nichž uvedu alespoň následující:

- na s. 81 autorka zmiňuje provedený předvýzkum, podrobnější informace však nejsou uvedeny;
- totéž platí o informacích k ohniskovým skupinám, které autorka uvádí jako jednu z validačních technik;
- malý počet respondentů (4 učitelky, z toho de facto 2 „na odchodu“ ze školství); o jaký typ vzorkování se jedná (viz např. klasifikace J. Hendla, 2005)?
- postrádám bližší informace k observacím (kolik jich bylo realizováno, jaký byl nástroj sběru dat atd.); subkapitola 4.2.1 je již vlastně interpretační, vlastní data chybí;
- atd.

I přes všechny tyto připomínky ale považuji provedené šetření za přínosné, zejména obsahová analýza polostrukturovaných rozhovorů je velmi plastickým obrázkem současné reality a přináší řadu důležitých výstupů, které jsou pregnantně formulovány v závěrech výzkumu. Dala bych ovšem – vzhledem k limitacím provedeného výzkumu – přednost poněkud uvážlivějším formulacím, a to i přes zřejmou vlastní rozsáhlou zkušenost i odbornou erudici autorky.

V rámci obhajoby předpokládám diskusi k otázkám či komentářům vneseným výše, zvláště pak doplnění informací o realizovaném výzkumu.

Závěry

Autorka ve své disertační práci prokázala schopnost samostatné tvůrčí práce v oboru Pedagogika. Práce splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce v tomto oboru, proto práci **doporučuji k obhajobě**. Zároveň navrhuji, aby po úspěšné obhajobě byla paní PhDr. Marii Müllerové

udělena vědecká hodnost Ph.D.

V Pardubicích dne 30.10.2009

doc. PhDr. Michaela Píšová, M.A., Ph.D.